

(система артиклей) 1998 // Славянское языкознание. XII Международный съезд славистов. Краков, 1998. – М., 1998. – С. 413 – 429; **7. Стаменов Хр.** За употребата на *един* като показател на неопределеност в българския език (в сравнение с английски) // Език и литература. – 1985. – №3. – С. 40-42; **8. Станков В.** Семантични особености на категорията неопределеност на имената в българския език // Проблеми на граматичната система на българския език. – София, 1995. – С.87-150; **9. Стоянов І.А., Стоянова Е.П., Дадіверін І.Г.** Мова болгар України в її усній та писемній формі. – Одеса, 2002. – 494 с.; **10. Стоянов І.А., Чмир О.Р.** Болгарсько-український словник. – К., 1988 – 780 с.; **11.** Словник української мови: В 11 т. – К., 1970-1980. – Т.1 – Х1; **12. Фридман В.А.** «Еден» како знак на неопределеност во балканските и небалкански словенски јазици //13. Mednarodni Slavisticni kongres. Ljubljana, 15.-21. avgusta 2003. Zbornik povzetkov. 1. Del. Jezikoslovje. - Ljubljana, 2003. - С.299-300.

Колесник Н. С. (Чернівці, Україна)
Дунай як елемент національної концептосфери
(на матеріалі українського пісенного фольклору)

Лексему Дунай розглядаємо як один із засобів реконструкції концептуальної картини світу слов'ян загалом і її етнічного конкретизування зокрема.

Ключові слова: фольклорний текст, концептуалізація, мовні засоби вираження концепту.

Лексему Дунай рассматриваем как один из способов реконструкции концептуальной картины мира славян вообще и ее этнической конкретизации в частности.

Ключевые слова: фольклорный текст, концептуализация, языковые средства выражения концепта.

The Danube is treated as one of the ways of distinguishing the conceptual worldview of Slavs and its ethnic character of Slavic people.

Key words: folklore text, conceptualization, linguistic means of expression of concept.

Антропоцентричний принцип у мові сформовано французьким лінгвістом Е. Бенвеністом ще всередині ХХ ст. [1]. За останнє ж десятиліття звернення до теми людського чинника набуло особливої актуальності. Відповідно посилюється інтерес до думок мовознавців ХVІІІ – початку ХІХ ст. Й.–Г. Гердера, В. Гумбольдта та їхніх послідовників у ХІХ – ХХ ст., які пропонують розглядати мову, за влучним висловлюванням російського вченого М.Толстого, як вербальний код культури [11, 29].

Початок ХХІ ст. в українській лінгвістиці ознаменовано появою дослідження, яке безпідставно покваліфіковано як новий напрям в ономастиці, – масмо на увазі книгу О. Карпенко „Проблеми когнітивної ономастики” (Одеса, 2006). На думку її авторки, когнітивний підхід дозволяє глибше проникнути в сутність власних назв, які є одиницями, що “виконують роль своєрідних заголовків для значних обсягів найрізноманітнішої інформації, тим самим сприяючи її збереженню та використанню” [5, 65].

Поява такої праці підготовлена всім попереднім розвитком української лінгвістики загалом та ономастики зокрема. Має рацію В. Горпинич, стверджучи, що залучення ономастичних даних до лінгвістичної когнітології простежується в працях провідних українських ономастів уже в другій половині ХХ ст., а під пером О. Карпенко цей підхід “матеріалізувався і став реальністю” [2, 83]. Так, наприклад, І. Фаріон, розглядаючи когнітивний аспект антропонімійної лексики, називає власні назви енергетичним згустком цілої епохи, кодом відповідних історико-культурних пластів і демонструє це на відповідному матеріалі [12, 5]. Проте лише під пером О. Карпенко проблема з'ясування способів буття й функціональної навантаженості власних назв у ментальному лексиконі отримала теоретичне обґрунтування.

Твердження когнітивної ономастики не суперечать, а, по суті, розвивають положення традиційної ономастики. Так, О. Суперанська, один з провідних ономастів на східнослов'янських теренах, задовго до появи згаданих вище міркувань писала, що у випадку оніма треба говорити не про його значення, а про інформацію, яка насамперед встановлює зв'язок із конкретним предметом, а вже потім свідчить про відношення мовця до предмета, про мовну та національну приналежність імені і, нарешті, про лексичне значення компонентів та можливі асоціації з різними поняттями, пов'язаними чи не пов'язаними з апелювальною назвою предмета і з апелювативом його імені [10, 11].

Зацікавлення проблемами зв'язку мови і культури, когнітивної ономастики цілком логічно спонукає сучасних мовознавців звернутися до фольклору, який українські дослідники ще в ХІХ ст., у період найінтенсивнішої фіксації фольклорних скарбів, розглядали не лише як джерело літературознавчих та мистецьких студій, але і як пребагату скарбницю для наукових досліджень, зокрема лінгвістичних. Згадаймо бодай праці О. Потебні, Ф. Колесси, І. Нечуя-Левицького тощо [9; 6; 8].

На думку багатьох учених, у фольклорному тексті як джерелі лінгвістичної, культурологічної та естетичної інформації, власні назви є ключовими словами, які нерідко акумулюють досвід і знання багатьох поколінь, відтворюють особливості національної культури, адже вони є елементами текстів – зразків національного мислення певної епохи, складниками фольклорного вербального коду як репрезентанта етнокультурної інформації.

Зрозуміло, що інтенсивніше фольклорні тексти послугуються певною власною назвою, то вагомішою вона є для національної культури, національного світогляду. Напевно, всі назви, покваліфіковані як концепти (деякі з них стали загальнонародними, національними символами), є часто вживаними, оскільки частотність у тканині фольклорного тексту – це один із виявів репрезентації їхньої ціннісної значущості.

Потамонім *Дунай* належить до найуживаніших власних назв у слов'янському фольклорі: ним позначено одну з найважливіших річок в усній слов'янській словесності. Очевидно, що такий статус цієї лексеми став причиною чималого інтересу до неї з боку багатьох слов'янських учених:

існують десятки різноаспектних лінгвістичних, культурологічних розвідок, присвячених цій назві, починаючи з часів відомої статті В. Ягича „Дунав-Дунай у народій поезії слов’ян” (1876 р.) [18].

Безперечно, говорячи про *Дунай* чи то у слов’янському фольклорі загалом, чи то в певному національному фольклорі, матимемо справу із символічною назвою, *Дунай* у текстах усної народної творчості супроводжує цілий жмуток уявлень, понять, знань, асоціацій. Функціонування цього оніма якнайкраще ілюструє тезу О. Карпенко про те, що власні назви „слугують змістищем мовної та текстової (енциклопедичної) інформації, причому останньої в цій тарі знаходиться більше, ніж першої” [4, 40].

Деякі дослідники вважають, що в певних текстах фольклору лексема *Дунай* функціонує як апелятив, а не як онім [13, 58]. Зауважимо, що ця складна проблема є темою окремого дослідження з огляду на давність текстів фольклору і відсутність вірогідної інформації про час їх постання, а також наявність у деяких слов’янських мовах апелятива *дунай*: укр. “розлив, повінь, великий потік”; пол. “глибока ріка, далека і невідома”; рос. “струмок”; слц. “потічок” [3, 145].

На користь того, що *Дунай* є елементом концептосфери, принаймні у слов’янській культурі (незалежно від того, чи це власна, чи загальна назва у фольклорних текстах), свідчить те, що це поняття належить до духовних цінностей слов’ян, культурно значиме, є відображенням етнічного світобачення, навіть у межах слов’янського світу має різну смислову наповненість, а, окрім того, не тільки осмислене, усвідомлене, але й емоційно пережите й адаптоване кожним народом зокрема.

Про те, що *Дунай* – одна з найуживаніших власних назв в українському фольклорі, вже йшлося не раз [16]. Засвідчили це й наші дослідження. Наприклад, усі жанри народнопісенної творчості в записах З.Доленги-Ходаковського фіксують цей потамонім. А інтенсивність послуговування лексемою *Дунай* у піснях згаданого вище зібрання, до речі, одного з найдавніших в українській фольклористиці і доволі репрезентабельних (більше 2000 тисяч текстів у записах 1814 – 1819 рр.), становить більше 6 уживань на 100 текстів. Для порівняння: у проаналізованих нами 7 томах „Великорусских народных песен” за редакцією О.Соболевського (1895 – 1902 рр.) та моравських народних піснях із збірки Франтішека Сушіла (1835 р.) на кожні 100 пісень припадає приблизно 3 вживання, а в білоруському матеріалі, у записах 1870-х рр. П.Безсонова і „Песнях народных свят и абрыдаў” за ред. Н.С.Гілевича (1974 р.) уживання лексеми *Дунай* становить близько 2,5 одиниць на кожні 100 пісень.

У календарно-обрядових жанрах, одних з найдавніших, що сягають дохристиянської доби, ця інтенсивність більша, ніж удвічі, і дорівнює 15 уживанням на 100 текстів. Якщо ж брати до уваги лише ті тексти, що фіксують різні класи топонімів, то на матеріалі сучасних видань українського фольклору *Дунай* найуживаніший у календарно-обрядових піснях (з 58 текстів з топонімами

28 містять згадану лексему), у весільних відповідно із 43 – 21, в інших жанрах ці співвідношення такі: в козацьких піснях 113 – 21, у бурлацьких 39 – 6, у кріпацьких 29 – 3, у наймитських та заробітчанських 57 – 2 тощо.

Отже, присутній у різних жанрах українського пісенного фольклору, *Дунай* найактивніше уживаний обрядовими піснями, тими, що мали безпосередній стосунок до давніх вірувань українців. Це, гадаємо, доволі промовистий факт: саме ця чи не тисячолітня присутність в українському фольклорі сприяла тому, що лексема *Дунай* “обросла” в ньому великою кількістю мотивів і сюжетів, які як результат ментального буття українського етносу різних епох засвідчили різноманітність смислів та засобів їх вербалізації.

Польські дослідники Є.Бартмінський та У.Маєр-Барановска встановили, що більшість жанрів польського фольклору – від приказок і прислів'їв до колісанок – теж фіксує потамонім *Дунай*, і виявили близько 50 сюжетів та мотивів, пов'язаних з *Дунаєм* [17]. А.Юдин, працюючи лише з календарно-обрядовими текстами східних слов'ян, щодо українського матеріалу зауважив, що в „українських колядках і близьких до них піснях з *Дунаєм* пов'язана важкоуявлювана кількість сюжетів та імен” [16, 68]: лише їх перелік обіймає більше трьох сторінок тексту його статті, а загальна кількість перевищує 8 десятків. Російський та білоруський матеріали представлено в його розвідці бідніше: у білоруських піснях з *Дунаєм* пов'язано трохи більше 10 сюжетів, а щодо російських колядок А.Юдин висловився доволі лаконічно: „Засвідчені нами згадки про *Дунай* в російських колядках нечисленні” [16, 68].

Зіткнення доонімного значення лексеми *Дунай* з національним досвідом різних слов'янських народів спричинило появу розбіжностей його значень у національних фольклорних текстах. Донині найбільший інтерес у дослідників викликали етимологія лексеми *Дунай*, типові синтаксичні позиції, контексти вживання, словотвірні гнізда тощо. Аналізуючи вживання концепту *Дунай* українського фольклору у слов'янському контексті, зупинимось на тих елементах мовного вираження концепту, завдяки яким відбувається його наповнення, осмислення.

Слов'янська культура, відбита у фольклорі, – у своїй основі усна. Знання досягається не через знання усієї маси усних текстів, а завдяки засвоєнню усних формул – теоретичної основи цих текстів [15, 6]. Онім нерідко є одним з елементів цих формул, а отже, прямує від конкретності до узагальнення. Зрештою, це абсолютно не суперечить суті самої власної назви, яка, за визначенням ономастів, поєднує в собі конкретне та абстрактне [14]. У фольклорних текстах формули, до складу яких входять оніми, є частовживаними. Так, український фольклор особливо багатий на них: згадаймо купальське *Іване-Івашечку*, щедрівкове – *ой чинчику Васильчику*, у веснянках – *Іване Білодане, Іванчику Білоданчику*, і у всіх згаданих вище жанрах – *Ганна пресличная панна, красна панна Ганна* тощо.

Не є винятком і гідронім *Дунай* – в українських, білоруських, російських піснях засвідчено формулу як *рибка по Дунаю: / Она сі гуляла*,

як рибка по Дунаю (Укр. нар., 339); / Я сама к милому загуляю, / Что белая рыба по Дунаю (Рос. нар., т.5, 317); / Цяпер я й пагуляю, / Як рибка по Дунаю (Білорус. нар., 39). Варіант цієї формули фіксує і польський фольклор: *hulać jak gęś po dunaju* (Bartmiński 1996, 68).

Досить поширеною є формула *краєм Дунаєм* та її варіанти в Дунаю на краю, украй Дуная. Фіксує її український, польський, білоруський матеріали: *Та пустімося – краєм Дунаєм, / Краєм Дунаєм – до Сорокова, / Ми там чуємо доброго пана* (Рок., т.1, 107); *Майго мілага, чарнабравага, / У край Дуная загало* (Білорус. пісн., 151); *Płynię Kasieńka krajem, / dunajem przez morze* (Bartmiński 1996, 172).

Таке тяжіння до словесних формул чи інакше до блоковості як однієї з відмінних ознак фольклорного слова сигналізує про необхідність доповнення лексичного способу називання текстовими номінантами. Найуживанішими в мові фольклору є бінарні найменування “прикметник + іменник”, які виокремлюють певні ціннісні ознаки концепту, що мають в кожній національній культурі свій символічний, метафоричний зміст.

Є.Бартміньский та У.Маєр-Барановска постійними епітетами (із відповідними квалітативними варіантами) гідроніма *Дунай* вважають такі: *bystry* (*bystreńki*), *głęboki* (*głęboczki*, *głębokosny*), *szeroki* (*szeroczki*), *wysoki*, *biały*, *czarny*, *sinu*, *siwy* (*siwieje*), *cichu*. Український матеріал відповідно засвідчує епітети: *тихий* (*тихенький*), *глибокий* (*глибоченький*), *чистий*, *бистрий*, *синій*, *широкий*; чеський – *hlyboký*, *bistrý*, *široký*, *vysoký*, *bilý*, *milý*. І якщо в польському фольклорі найінтенсивніше вживають епітети *бистрий* і *глибокий*, у чеському – *глибокий* і *бистрий*, то в українському фольклорі абсолютна першість належить епітетам *тихий* і *глибокий*.

У білоруському фольклорі нами зафіксовані такі приклади: *за Дунаєм, там за зялёным* (Білорус. нар., 127), *а також тихи, быстры, сіні Дунай* (Білорус. нар., 45), *за цихій Дунай, на цихом Дунаю, цихій Дунай, в Дунай по воду, при крайчику, при Дунайчику* (Білорус. нар., 265 - 280), які проте, на відміну від українського матеріалу, є лише поодинокими вживаннями. А у збірнику білоруських пісень, виданих П.Безономим (1871), словосполучення *тихий Дунай* навіть прокоментоване у такий спосіб: “Старое прозвище Дуная, постоянное доселе у Болгар и Сербов (Білорус. нар., 37).

У російському фольклорному матеріалі нами виявлено такі словосполучення: *тихаго Дуная* (і варіанти *тихой Дунай*; *по тихому по Дунаю*) – 7 уживань, та поодинокі – *за славным Дунаємь, вдоль Дунаю ширакого, Дунай быстрый*. Частина з них, особливо словосполучення *тихаго Дуная*, засвідчено в записях з Дону, Курщини, Воронежчини, що не виключає впливу української традиції. З цього приводу варто згадати слова В.Ягича про те, що “в українців ця ріка (Дунай. – Н. К.), дуже симпатична всім слов’янам, відіграє таку видатну роль, що перед нею всі інші ріки України... як Дніпро і Дністер, Дін і Десна, цілком відступають на задній план. У великоруських піснях Дунай... не без імовірності можна було б вважати відгомном

українських народних пісень” [18, 311].

У російському фольклорі нами засвідчене вживане з лексемою *Дунай* імені по батькові, антропонімоформула, яка є одним із маркерів власне російської системи називання: *Дунай мой, Дунай, сынъ Иванович Дунай (9 уживань)*; *Ты Дунай, Дунай, Селиванович Дунай (2 уживання)* (Рос. нар., т. 1 – 6).

Певна кількість фіксацій подібних формул у російських піснях та їх відсутність у фольклорі інших слов'ян не дозволяє говорити про їх випадковість і виключає можливість запозичення. Окрім того, подібне звертання увиразнює персоніфікацію образу *Дунаю* в російському фольклорі.

На думку деяких дослідників, словотвірні гнізда теж можуть виступати вербалізаторами концептів [7, 149]. Польська традиція уживання лексеми *Дунай* пропонує такі варіанти: *dunajek, dunajik, dunaicek, donaiczek, dunajczek, dunajczyk, dunajec*; українська – *Дунаєси, Дунаєнько, Дунаєчок, Дунайочок, Дунайко, Дунайньо, Дунайчик, Дунайчко*; чеська – *Dunaj, Dunajičko, Dunajiček, Dunajenko*; білоруська – *Дунаёчек, Дунаёк, Дунайчык*; російська – *Дунаюшка, Дунайка*.

У системі синтаксичних засобів вирізняється російський матеріал. Російські тексти щедро послуговуються прикладковим сполученням *Дунай-ріка: по Дунай реке, на Дунай реку, Дунай речку, по Дунай-реке, со Дунай-реки, чрез Дунай-реку, чрез Дунай-реченьку*. Усього нами зафіксовано більше чотирьох десятків подібних прикладів.

Звертання, на думку дослідників фольклорної мови, теж є важливим засобом організації художніх властивостей фольклорного тексту, зокрема емоційного тону. Кличний відмінок, як відомо, є одним з “найінтимніших” в українській системі відмінків. Саме в українському фольклорі зафіксовано гідронім *Дунай*, неодноразово вжитий у зверненому мовленні: *Ой Дунаю, Дунайку, / Тиха вода в тобі!* (Рок., т.2, 95).

Привертає увагу не лише різноманітність конструкцій з лексемою *Дунай* у кличному відмінку, але й те, що кожна з них причетна ще до одного художнього засобу, а саме – повтору. Повтор, як відомо, підкреслено увиразнює окремі слова в контексті і надає їм певної оцінки.

Цей художній засіб засвідчено українськими, російськими, польськими та чеськими піснями. Також, окрім звичайного повтору: *Дунаю (2), чому смутен течеш?* (Укр. нар., 357), *Dunaju (2), bystra woda w tobie* (Bartmiński 1996, 71), *Dunaji (2), jsi-li tak hluboký, jak se zdáš široký* (Morav., 1998, s. 88) в українській, польській та чеській традиціях уживано своєрідний повтор: коли після слова в повній формі вжито те саме слово в демінутивному варіанті, який, по суті, виконує роль епітета: *Ой Дунаю, Дунайочку, / Візьми мене, хазяїночку* (Укр. нар., 197); *Skocul ci mi w Dunaj, / W Dunaiczek skocul, / Kapelusz mi zmocul* (Bartmiński 1996, 173); */ Dunaji, Dunaji, / Dunajenko milá, / Jsi-li, Dunajenko, / Jsi-li tak hluboká, / Jako sem vysoká, / Ja do tebe skočim. / Do vody skočila, / Ešče zavolala...* (Morav., 1998, 88).

Чеський приклад цікавий ще й з того погляду, що у фольклорному

тексті відбулася зміна роду: *Дунай* ужито в жіночому роді як іменник *вода*, що підкреслює доволі тонку межу між родовою і видовою ознаками у фольклорному тексті. А от у російській традиції *Дунай* у формі звертання вживається з невластивим для польського, чеського та українського фольклорів епітетом *веселий*, або з іменем по батькові: *Дунай мой, Дунай, веселый Дунай* (Рос. нар., т.1, 92); *Дунай мой, Дунай, сынъ Ивановичъ Дунай* (Рос. нар., т.1, 89). У білоруських піснях нами зафіксовано лише один приклад, коли до *Дунаю* звертаються, вживаючи прикладку зятю: *Ой зятю, зятю Дунаю!* (Білорус. пісн., 38).

Український матеріал цікавий ще тим, що в колядках зафіксовано вживання формул з лексемою *Дунай* у кличному відмінку як приспівів, що повторюються на початку чи в кінці кожного рядка: *Гей, Дунаю!* і *Дунаю-море!* Ці сполучення нагадують певні сталі сполуки, можливо, залишки колишніх закликань.

Одним із способів трансформації аналізованої лексеми у бік родової назви є вживання потамоніма *Дунай* у множині: *Лодо мое, Лодо, / Що є в тім короваї. / О єсть в нім три моци пшеници, / З трьох Дунайов водица* (Рос., т.2, 172); *Co w korowaj wkładamy. / Z siedmiu lat przeniczeńkie. / Y trzech dunajów wodęnie* (Bartmiński 1996, 173); *Тече два Дунаї, обидва глибокі, / А між тими берегами а не видно води поки* (Укр. нар., 217).

Що це: просто узагальнене використання потамоніма, яке підкреслене плюральною формою, чи відконтонічний апелятив?

Не виключено, що українські та польські тексти, які вирізняються з-поміж чеських, російських та білоруських багатством семантичного наповнення, словотвірних потенцій та інших мовних засобів вербалізації концепту *Дунай*, фіксують апелятив *дунай* у множині для позначення просто ріки, струмка, глибокої води тощо. Про цілковиту ймовірність цього свідчить те, що вживання форми *дунаї* у фольклорі не є стилістично маркованим. По-перше, в сучасній українській мові множинні форми топонімів мають виразне стилістичне забарвлення або вживаються на позначення збірних понять. По-друге, однією з основних ознак ономастики є її вторинність стосовно апелятивної лексики. Очевидно, і про це вже не раз йшлося, первинним був апелятив *дунай*. Чи не засвідчують українські та польські пісні первісне, апелятивне вживання цієї лексеми – „річка, вода, що плине”?

Отже, як елемент концептосфери *Дунай*, можливо, маючи спільне для всіх слов’ян першоджерело, входячи до онімичного фрейму різних слов’янських народів (як засвідчують фольклорні матеріали, на певному етапі – навіть його центру), у різних національних культурах зазнав певної переробки, перекодування, витворив у кожному випадку власне національний лексичний супровід, пройшовши тим самим категоризацію та концептуалізацію у кожній національній культурі зокрема.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бенвенист Э. Общая лингвистика, М., 1974; 2. Горпинич О., Карпенко О. Ю. Проблемы когнитивной ономастики. – Одеса: Астропринт, 2006. – 326 с.: Рецензія // Мовознавство. – 2007. – №1. – С. 83-84; 3. Етимологічний словник української мови: В 7 т. – К.: Наукова думка, 1985. – Т.2; 4. Карпенко О. Ю. Проблемы когнитивной ономастики. – Одеса, 2006; 5. Карпенко О. Ю. Роль власних назв у когнітивній обробці та переробці інформації // Восточноукраинский лингвистический сборник. – Вып. 9. – Донецк, 2004. – С. 58-65; 6. Колесса Ф. Про вагу наукових дослідів над усною словесністю // Фольклористичні праці. – К., 1970. – С. 17-33; 7. Левицький В. Семасиология. – Винница, 2006; 8. Нечуй-Левицький І. Світгляд українського народу: Ескіз української міфології. – К., 1992; 9. Потєбня А. А. Слово и миф в народной культуре. – М., 2000; 10. Суперанская А.В. Языковые и неязыковые ассоциации собственных имен // Антропонимика, М., 1970. – С. 7-17; 11. Толстой Н.И. Язык и народная культура: Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике // Этнолингвистика в кругу гуманитарных дисциплин. – М., 1995. – С. 27-40; 12. Фаріон І. Д. Національно-ідентифікаційна функція антропоніма // Традиційне і нове у вивченні власних імен: Тези доповідей міжнародної ономастичної конференції. Донецьк – Горлівка – Святогірськ. 13-16 жовтня 2005 р. – Горлівка, 2005. – С. 35-37; 13. Хроленко А.Т. Из наблюдений над природой имени собственного в фольклорном тексте // Лексика русского языка и ее изучение: Межвуз. сб. науч. трудов. – Рязань, 1988. – С. 53-60; 14. Хроленко А.Т. Семантическая структура фольклорного слова // Русский фольклор. Вопросы теории фольклора: Материалы и исследования. – Т. XIX. – Ленинград, 1970. – С. 147-156; 15. Шокало О. Традиція української культури // Український світ. – 1995. – №7. – С. 6-7; 16. Юдин А. Иордан и Дунай в восточнославянском магическом фольклоре // Вопросы ономастики. – 2004. – №1. – С. 55-74; 17. Bartmiński J. Majer-Baranowska U. Dunaj w polskim folklorze // Etnolingwistyka 8: Problemy języka i kultury. – Lublin, 1996. – S. 167-184; 18. Jagić V. Dunav - Dunaj in slavischen Volkspoesie // AfslPh. – 1876. – Bd 1. – N. 2. – S. 299-333.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ДЖЕРЕЛ:

- Белорус. нар.** Белорускія песни, собранныя И. И. Носовичем // Записки Императорского Русскаго географического общества по отделению этнографии. – С.-Петербургъ, 1873. – Т.5. – С. 42-280.
- Білорус. народ.** Белорускія песни, съ подробными объяснениями ихъ творчества и языка, съ очерками народнаго обряда, обычая и всего быта. – Издаль Петръ Безсоновъ. – М., 1871. – Вып. 1.
- Білорус. пісн.** Песні народныхъ свят і абрадаў. Укладанне і рэд. Н.С.Гілевіча. – Мінск: Выд-ва БДУ, 1974 с.
- Рос. нар.** Великорусскія народныя песни. Изданы проф. А.И.Соболевскимъ. – Т. 1-7. – С. – Петербургъ, 1895 – 1902.
- Укр. нар.** Українські народні пісні в записях Зоріана Доленги-Ходаковського (з Галичини, Волині, Поділля, Придніпрянщини і Полісся). – К.: Наукова думка, 1974.
- Bartmiński 1996** Bartmiński J. Majer-Baranowska U. Dunaj w polskim folklorze / / Etnolingwistyka 8: Problemy języka i kultury. – Lublin, 1996. – S. 167-184.
- Morav.** Sušil F. Moravské národní písně, Praha, 1998.
- Рок.** Kolberg O. Pokucie obraz etnograficzny. – Т.1-2. – Kraków, 1882-1883.